

■ Afaq ŞIXLI

6 fevral 2016

WWW.KASPI.AZ

PROZA

18

...Tavana baxmaqdan yoruldu. Evin içini gözdən keçirməyə başladı: hər şey tanışdı, hər şey doğmaydı, əzizdi. Bütün əşyaların öz xatirəsi, öz tarixi vardı. "İndi nə var ki evə nəşə almağa, - deyə öz-özünə fikirləşdi Qızılqül nənə. O gün Qumru deyirdi ki, Ülkərin qızına cehiz almağa gedibləmiş. Bir günün içində bir dünya şey alıblar. Bizim vaxtımızdakı kimi deyil ha indi... Odur, o komodu tapıb alana qədər rəhmətlik atam Tiflisə gedib-gəlməkdən yorulmuşdu, iki inəyin pulunu sayıb vermişdi. Bizim sağ olmuşlar da evi təmir edəndə istəyirdilər ki, tullayalar. Dedim, a bala, neynirsiniz? Bu mənim ata yadigarımdı, cehizimdı, xalis qoz ağacıdı. Balacalar da o qədər güldülər ki, hələ..."

Qızılqül nənə öz-özünə gülümsündü, nəvələri yadına düşdü. Kimsəsiz deyildi o, - beş uşaq anasıydı, on üç nəvəsi vardı və hamısı da ilk-əvvəl bu evdə göz açmışdılar dünyaya. Sonra şəhər onun övladlarını bir-bir öz qoynuna çəkmiş, Qızılqül nənəni tək qoymuşdu.

Vaxt var idi, o, səhərin gözü açılmamış durar, inəkləri sağıb toyuq-cücəni yemləyər, həyəti süpürərdi. Hamı yatmışkən, damın qapısını bağlayıb cırhacırla qaymaq çəker, yumurta bişirər, çörək qızdırardı. Hər şey hazır olanda oğul-uşağı durğuzardı. Rəhmətlik həyat yoldaşı İlyas kişi sağ olanda bu işləri birlikdə görürdilər.

Eh... Onun ölümündən sonra həyatını ancaq nəvələrini böyütməyə həsr edən Qızılqül nənə tək qalmışdı indi. Düzdür, oğlanları vaxtaşırı pul göndərir, ildə bir-iki dəfə gəlib qutu-qutu yağ, pendir, çuval-çuval un, şəkər alıb qoyurdular, qış üçün odun tədarük edirdilər, amma ananın ehtiyacları bununla bitmirdi ki... - bir insan həminə, əzizlərinin səsinə, sözlünə, gülüşünə ehtiyacı vardı onun.

Lakin yenə də qonşuların yanında özünü o yerə qoymur, bir dəfə də olsun gileylənmirdi. Hər dəfə söz düşəndə deyirdi: "Allah vursun kəndi, iş-güc yoxdur deyə köçüb getdilər anası ölmüşlər. Neyləsinlər? Bir mənə görə diplomlarınımı batırınsınlar? Onda daha o zülmə niyə oxutmuşduq onları? Vallah, məni də çağırırlar ki, ay ana, gəl, bizimlə yaşa, amma mən günəqara şəhər evinə sığışa bilmirəm. Hərdənbir qış vaxtı gedirəm, bir həftədən sonra ürəyim sıxılır, darıxıram. Burada onlarsız darıxıram, orada da öz viranxanamdən ötrü burnumun ucu göynəyir, guya yel əsib tökülüb..."

Canı sağlam idi, əli iş tuturdu - heç kimə möhtac deyildi Qızılqül nənə, necə deyirlər, kəndin bu başından vurub, o başından çıxırdı. Bazarlığını da özü edirdi, çörəyini də bişirirdi, bağ-bağçanı, ev-əşiyi də səliqədə saxlayırdı. Səliqəsinə də ki, söz ola bilməzdi. Axırncı iki ildə isə çox əldən-ayaqdan düşmüşdü. Hər işi görə bilmir, birini edəndə o biri qalırdı. Kənddə yaşayan qohumları, elə qonşular özləri də vaxtaşırı gəlib baş çəkir, bəzi işlərin qulpundan tuturdular, amma bu o deyildi...

Payız girəndən vəziyyəti lap pisləşmişdi. Qonşusu Ülkər arvad Ağstafadan telefon açıb oğlanlarına çatdırmışdı ki, anaları bərk xəstədir, gəlsinlər! Onlar da, demişdilər ki, indi işin-gücün çətin vaxtdır, yalnız uşaqların qış tətillində gələ biləcəklər. O vaxtdan bəri gözləri yolda qalan Qızılqül nənə günləri sayırdı.

Yaxın qohumlarından birinin qızı - Qumru - hər gün günorta gəlib ona baş çəkirdi. Özü ilə bir nimçə yemək gətirib onu yedizdirir, gedəndə də yuyuləsi nə olsa, aparırdı. Qızılqül nənə hər dəfə

sözarası: "Ay Qumru, bəs məktəbiniz nə vaxt bağlana-caq?" - deyə soruşurdu. Sonra, tək qalanda, balıncının altından bir üzündə Qız qalası-nın şəkli olan kiçik təqvimi (bazara gedəndə Ülkər arvad aldarmışdı) çıxarıb baxır, köksünü ötürüb yenə də yerinə qoyurdu.

Xəyallarında nəvələrini oxşayan nənənin gözləri doldu. Yaylığının ucu ilə yanağını sildi. Yenə gözlərini tavana zillədi: bütün taxtaların sayını, hansının enli, hansının ensiz olduğunu əzbər bilirdi. Baxışlarını çatlamış kərənin üzərində saxladı: "Bizim kişi, Səttər gözütökülmüşə hələ dedi ki, ay Səttər, bu kərəni çat verəcək. Səttər zalimoğlu da elə öz bildiyini elədi. O rəhmətlik də özünəgörelə deyildi, yaman höcət idi..."

Evin tikildiyi vaxtlar gözünün qabağına gəldi. İlyas kişi onda lap cavan idi. Orta boylu, nazik bədənli, mehriban çöhrəli... Heç kimin xətrinə dəyməz, hamının hörmətini

səşə qulaq verirdi. Hələ gec deyildi. Öz-özünə: "Saat on ikiyədək gözləyəcəm, - dedi, sonra da peşman oldu. - Bəs, gəlməsələr? Yox, gələrlər, məktəb bağlanıb axı... Bəs, gəlməsələr? Gəlməsələr, canları sağ olsun!" O, bunları fikirləşə-fikirləşə, ürəyində yenə də bir ümid yeri qoydu ki, bəlkə oğlanları yola axşamüstü çıxıblar və onda, ancaq səhərə yaxın çatırlar. Ürəyindəki bu ümidini özündən də gizləmək istədi, utandı.

İri saatin gecə yarısını bildirən dinqiltisi elə bil onun ürəyinə vurulan güllə səsi oldu. Bayaقدan unutduğu ağrıları yenə baş qaldırdı, gümrahlığı birdən-birə yoxa çıxdı, bədənini başqan ayağa üşürməyə başladı: "Bu gün heç kim gəlməyəcək!" Boğazı qurudu. Susadı.

Şəkili təqvim

Nənənin əziz xatirəsinə

həkar

saxlardı. İmkani çatdıqca fəqir-fuqəraya kömək etməyə çalışırdı. Qızılqül də bir Qızılqül idi! - kəndin bütün qadınlarından gözəldi, qoçaqıdı. Necə deyirlər, bir-birlərinə yaraşırdılar. Onların səadətinə sevinənlər də vardı, qibtə edib bəxtəvər verənlər də.

O vaxt kənddə çox az adam tapırdı ki, İlyas kişinin kimi evi olaydı... İndi isə, elə imarətlər ucaltmışdılar ki, bu onların yanında cılız qalmışdı. Oğulları dörd-beş il əvvəl xeyli təmir işləri aparmış, evi bir qədər abıra salmışdılar. Amma Qızılqül nənənin gözlünə elə şeylər görünmürdü. O, bu evin hər daşını, hər kərpicini sevirdi, hər taxtanın, hər kərənin dilini bilirdi.

...Köhnə divar saatinın tiqqiltisi evin lal sükutunu pozurdu. Bir qədər qulaq verdi. Çardaqda da nəşə bir cırıltı vardı. Bir az da bu səşə qulaq asdı. İstədi ki, hər ikisini eyni vaxtda dinləsin, amma nə qədər çalışdısa ya saatin tiqqiltisini eşitdi, ya da çardağın cırıltısını. "Gör nəylə vaxtımı öldürürəm!" - deyə öz-özünü danladı, küsdü. Bir az gözüyümlü durdu. Lap darıxdı.

Ülkər arvad axşamlar, inəkləri sağandan sonra, əlində bir bardaq köpüklü süd, gəlib ona baş çəkər, olandan-keçəndən danışır-dı. Bəzən birlikdə keçmişləri yada salır, şirin-şirin güldürdülər. Onların yaşıdaşlarından kənddə çox az adam qalmışdı deyə, bir-birinin üstündə əsirdilər. Bu axşam da gəlmişdi. Qumru da gəlmişdi, özü də həmişəkəndən bir az tez. Demişdi ki, məktəb bağlanıb, on gün evdə olacaqlar. Elə ona görə də, səhərdən bəri Qızılqül nənənin səbri-qərarı kəsilmişdi. Elə bu səbəbdən, özünə yer tapa bilmirdi, sanki, yatağına qor dolmuşdu. Ülkər arvaddan darağını istəmiş, saçlarını darayıb hörmüş, qızılı kəlağayısını bağlatdırmışdı. Qonşusu ondakı bu canlanmadan bir az xoflanmışdı, çünki eşitmişdi ki, bu pis əlamətdir: ağır xəstələr ölüm qabağı belə gümrahlaşırlar. Düzdür, öz ev-əşiyini yiyəsiz qoya bilmədiyindən getmişdi, amma fikrizikri rəfiqəsinin yanında qalmışdı. Ürəyində onun oğullarını yamanlamışdı.

Qızılqül nənə hər dəqiqədən bir pəncərəyə sarı boylanır, hər

Əvvəllər olduğu kimi, böyük nəvəsi Sonanı səslədi ki, ona bir stəkan su versin. Birdən yadına düşdü ki, evdə təkdir. Eyməndi. Bədəni titrədi. "Sarsaqayıram deyəsən!" Bismillah edib, salavat çəvmək istədi. Qolu odun kimi olmuşdu, qaldıra bilmədi. "Yəqin üşümüşəm", - deyə düşündü, boyladı. Ülkər arvadın sobaya atdığı odunlar çoxdan yanıb kül olmuşdu. Durmaq istədi, olmadı. Əlacsızlığını hiss etdi, gözləri yaşardı. Təklidə ölmək qorxusu canını bürüdü.

Birdən gözləri bir işığa sataşdı. "Uşaqlar gəldilər deyəsən, məşinlərinin işığıdır", - deyə sevindi.

Yox... Bu məşinin işığına oxşamırdı. Qulağına tanış, məhrəm bir səs gəldi. Çoxdandı ki, o bu səsi eşitmirdi, həsrətindəydi... Elə bil ruhuna rahatlıq çökdü, ürəkləndi. Var qüvvəsini toplayıb başını qaldırmağa çalışdı, bacarmadı. "Burdayam" - demək istədi, səsi çıxmıdı. Gözlərini işığa zillədi, gülümsündü. Səs gələn səmtə baxdı, baxdı...

Qorxmurdu, üşümürdü, darıxmırdı daha...